

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

КАРПЕНКО ЮЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 378.147:[615/825+613.851]-051-027.561(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРАХ**

Спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (м. Суми), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Сущенко Людмила Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
завідувач кафедри фізичної реабілітації (м. Київ).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
член-кореспондент НАПН України
Бойчук Юрій Дмитрович,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди,
ректор (м. Харків);

доктор педагогічних наук, доцент
Базильчук Олег Вікторович,
Хмельницький національний університет,
завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії
(м. Хмельницький).

Захист відбудеться 06 травня 2021 року о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.03 у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 400002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 400002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87.

Автореферат розісланий 06 квітня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.Ю. Кудріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах динамічної модернізації системи вищої освіти України та її інтеграції в європейський і світовий освітні простори важливим є підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, у тому числі фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти.

У зв'язку зі стійкою тенденцією до зростання захворюваності та інвалідизації населення, гостро постають питання пов'язані з наданням комплексних послуг реабілітації різним категоріям населення, з широким спектром сучасних реабілітаційних технологій, методів і засобів, різноманітним реабілітаційного обладнання, що потребує ґрунтовних професійно орієнтованих знань, вмінь та навичок майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії щодо провадження реабілітаційної діяльності. Станом на 1 січня 2020 року в Україні зареєстровано 2 млн. 703 тис. осіб з інвалідністю, що на 44 тис. більше порівняно з 2019 роком¹.

Тому проблема формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, мережа яких в Україні з кожним роком розширюється, є соціально значущою.

В основу дослідження покладено концептуальні ідеї, відображені в основних положеннях законодавчо-нормативних документів: Законі України «Про вищу освіту» (2014), Наказі Міністерства освіти і науки України від 19.12.2018 року № 1419 щодо затвердження «Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (2018), «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), «Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016), «Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір 2012 – 2020 рр.» (2011).

Науковим підґрунтям для дослідження стали праці, в яких розкриваються концептуальні положення щодо філософії вищої освіти (В. Андрущенко, В. Кремень та ін.); формування професійної компетентності майбутніх фахівців у вищій школі (Ю. Бойчук, Н. Дем'яненко, Н. Рідей, О. Матвієнко, О. Семенов, С. Сисоєва та ін.); професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у закладах вищої освіти (Н. Белікова, Т. Бугеря, Л. Волошко, В. Крупа, Ю. Лянной, О. Міхеєнко, О. Погонцева, М. Романишин, Л. Сущенко, А. Фастівець та ін.); різних аспектів професійної підготовки та формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії (О. Базильчук, О. Беспалова, Л. Серєда, О. Сущенко та ін.); теорії фізичної терапії (Л. Вакуленко, А. Герцик, В. Клапчук, Л. Кравчук та ін.); теорії ерготерапії (Г. Завгородня, Л. Сухова, І. Таран, А. Шевцов та ін.).

---

¹ Державна служба статистики України. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020.pdf

Результати теоретичного аналізу науково-педагогічної проблеми щодо формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах дозволили виявити низку суперечностей, зокрема, між:

– потребою держави у висококваліфікованих фахівцях з фізичної терапії, ерготерапії та недостатньою зорієнтованістю освітнього процесу на формування готовності випускників закладів вищої освіти до професійної діяльності в реабілітаційних центрах;

– розвитком реабілітаційних установ і спеціалізацією реабілітаційних послуг у реабілітаційних центрах та орієнтацією освітніх програм підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії більшою мірою на їхню академічну (теоретичну) підготовку;

– наявним досвідом професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти та нерозробленістю ефективних моделей формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Соціальна значущість означеної проблеми та недостатня її теоретична розробленість зумовили вибір теми дослідження **«Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка на теми «Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної реабілітації та корекційної педагогіки» (державний реєстраційний № 0115U005933, 2015-2019 рр.) та «Теоретико-методологічні та організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації, ерготерапії та спеціальної освіти» (державний реєстраційний № 0120U100803, 2020-2025 рр.), при виконанні яких авторкою науково обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах та педагогічні умови її ефективної реалізації.

Тему дисертації затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (протокол №7 від 29 січня 2018 року) та узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в Україні (протокол №2 від 27 березня 2018 року).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Мета дослідження полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Для досягнення цієї мети поставлено такі **завдання**:

1) проаналізувати стан розробленості проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах;

2) обґрунтувати сутність та структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах;

3) визначити критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах;

4) розробити та теоретично обґрунтувати модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах і педагогічні умови її ефективної реалізації;

5) експериментально перевірити ефективність моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань дослідження використовувалися такі **методи** дослідження:

– *теоретичні*: аналіз філософської, психолого-педагогічної, фахової навчально-методичної літератури, нормативних документів Міністерства освіти і науки України, нормативних документів у сфері фізичної терапії, ерготерапії, підручників і навчальних посібників, ретроспективний аналіз власного досвіду науково-педагогічної діяльності у вищій школі з метою з'ясування стану розробленості проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах; індукція та дедукція, структурно-системний аналіз для обґрунтування сутності і структури готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах; узагальнення та конкретизація з метою визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах; моделювання та проектування для розробки та теоретичного обґрунтування моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах і педагогічних умови її ефективної реалізації;

– *емпіричні*: анкетування, спостереження, тестування, педагогічний експеримент з метою експериментальної перевірки ефективності моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах;

– *статистичні*: t-критерій Стьюдента та оцінка рангової кореляції Кендала з метою якісної і кількісної оцінки результатів експерименту.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

– *вперше* розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що складається з цільового, теоретико-методологічного, процесуального й критеріально-оцінювального блоків, базується на методологічних підходах та принципах, описує форми, методи, засоби й етапи;

– *обґрунтовано* педагогічні умови ефективної реалізації моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах (оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін з урахуванням специфіки професійної діяльності в реабілітаційних центрах; використання інноваційних технологій в освітньому процесі; інтеграція теоретичної та практичної підготовки у процесі проведення практик у реабілітаційних центрах);

– *визначено* критерії (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, професійно-особистісний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах і розкрито діагностичний інструментарій їх вимірювання;

– *уточнено* сутність понять «реабілітаційний центр», «готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах» та «формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах»;

– *виявлено* структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах (мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісно-практичний, особистісний);

– *подальшого розвитку* набули зміст, форми, методи і засоби формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці навчально-методичного забезпечення формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що охоплює: навчально-методичний посібник «Технічні засоби реабілітації», робочі програми і силябуси навчальних дисциплін: «Основи практичної діяльності у фізичній терапії, ерготерапії», «Технічні засоби реабілітації», «Клінічно-реабілітаційний менеджмент при дисфункціях внутрішніх органів та кардіореспіраторної системи», «Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності нервової системи»; розроблено комп'ютерну програму «КСК: Моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах» (у співавторстві з Л. Суценко та І. Колощуком).

Матеріали дослідження можуть бути використані науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», а також у системі підвищення кваліфікації для самовдосконалення та професійної самореалізації фахівців з фізичної реабілітації та фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Основні положення та результати дослідження **упроваджено** в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (довідка №170 від 26.11.2020 р.), Харківської державної академії фізичної культури (довідка №761 від 08.12.2020 р.), Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (довідка №890 від 14.12.2020 р.), Класичного приватного університету (довідка №847 від 14.12.2020 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка №693-012 від 23.12.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. В наукових працях, опублікованих у співавторстві, здобувачі належать: опис основних видів технічних засобів реабілітації та їх використання [1]; аналіз основних видів інформаційно-комунікативних технологій навчання [3]; обґрунтування актуальності використання модульних технологій в професійній підготовці фахівців з фізичної терапії, ерготерапії [5]; ідея застосування інноваційних освітніх технологій в професійній підготовці фахівців з фізичної терапії, ерготерапії [6]; обґрунтування методичних засад професійної підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії [7]; актуалізація проблеми фізичної реабілітації/фізичної терапії при різних патологіях [8; 10; 11; 14; 15; 17]; узагальнення основних засобів ерготерапії післяінсультних хворих [9; 13]; узагальнення основних напрямків професійної діяльності ерготерапевтів [12]; постановка проблеми та узагальнення основних результатів [16]; збір та опрацювання емпіричних даних [18].

Апробація результатів дослідження. Основні положення наукового дослідження висвітлено й обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема, *міжнародних*: «Оздоровительная физическая культура молодежи: актуальные проблемы и перспективы» (Білорусь, Мінськ, 2018), «Дослідницька діяльність майбутніх фахівців як шлях їх професійного становлення» (Суми, 2020), «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2019), «Information and innovation technologies in the XXI century» (Poland, Katowice, 2019), «Modern innovative and information technologies in the development of society» (Poland, Katowice, 2020); *всеукраїнських*: «Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії» (Суми, 2017-2019), «Здоров'я людини в сучасному культурно-освітньому просторі», (Суми, 2018).

Основні результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка та науково-методичних семінарах навчально-наукової лабораторії інноваційних корекційно-

розвивальних, арт-технологій та ерготерапії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (2018-2020 рр.).

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 18 наукових і навчально-методичних працях (з них 2 одноосібні): 1 навчальний посібник, 3 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття у виданні, внесеному до міжнародної наукометричної бази Scopus, 2 статті в колективних закордонних монографіях, 11 матеріалів апробаційного характеру.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, списку використаних джерел (280 найменувань, з них 10 – іноземними мовами) і 15 додатків на 80 сторінках. Дисертація містить 23 таблиці та 30 рисунків.

Загальний обсяг дисертації становить 298 сторінок, з них основного тексту – 188 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження обраної проблеми; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження; розкрито його наукову новизну, теоретичне та практичне значення; подано інформацію про особистий внесок, апробацію і впровадження результатів дослідження, публікації та структуру дисертації.

У *першому розділі* **«Теоретичні засади формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах»** проаналізовано стан розробленості проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах; обґрунтовано сутність та структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах; визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

З'ясовано на підставі теоретичного аналізу наукових джерел, що натеper найбільш дослідженими аспектами професійної підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії є: професійна підготовка та формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів (О. Базильчук, М. Романишин); підготовка фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної та здоров'язміцнювальної діяльності (Н. Белікова, О. Міхєєнко); формування професійної компетентності фахівців з фізичної реабілітації (Л. Волошко, В. Крупа); професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації (Ю. Ляной); формування діагностичної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (А. Фастівець); формування готовності фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності в оздоровчих центрах (О. Погонцева).

На основі аналізу літератури з фізичної терапії обґрунтовано необхідність та доцільність формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що

детерміновано: значною поширеністю мережі таких реабілітаційних закладів; високим рівнем захворюваності та інвалідизації різних категорій населення, які потребують реабілітаційної допомоги в умовах таких закладів реабілітації; комплексним наданням реабілітаційних послуг, що вимагає мультидисциплінарного ведення пацієнта/клієнта; різною спеціалізацією реабілітаційних центрів.

На підставі теоретичного аналізу медичної літератури *реабілітаційний центр* визначено як заклад певної форми власності та організаційно-правової форми з широким спектром сучасних реабілітаційних технологій, методів і засобів, який надає реабілітаційні послуги у сфері охорони здоров'я різним категоріям населення з метою реабілітаційної допомоги їм у післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах.

На основі аналізу Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія *готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах* розглядається як інтегрована якість та стан особистості, що характеризується наявністю позитивних мотиваційно-ціннісних установок, професійно орієнтованих знань, умінь і навичок, комунікативних, організаторських і творчих здібностей, емпатії та рефлексії, які забезпечують ефективне надання реабілітаційної допомоги з відновлення / підтримки рухової активності, функціональних можливостей та участі в повсякденному житті різним категоріям населення в післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах.

На основі аналізу нормативних документів Міністерства освіти і науки України та результатів вітчизняних і закордонних досліджень уточнено сутність поняття *«формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах»*, яке розглядається як освітній процес набуття у студентів професійно орієнтованих знань, вмінь і навичок, значущих професійно-особистісних якостей і здібностей, необхідних для ефективного провадження реабілітаційної діяльності у закладах охорони здоров'я, що надають реабілітаційні послуги різним категоріям населення в післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах.

Обґрунтовано сутність та структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах: *мотиваційно-ціннісний компонент* (наявність позитивних мотиваційних установок і ціннісних орієнтацій); *пізнавальний компонент* (наявність необхідних професійно орієнтованих знань); *діяльнісно-практичний компонент* (наявність професійно орієнтованих вмінь та навичок); *особистісний компонент* (наявність комунікативних й організаторських здібностей, емпатії, творчого потенціалу та рефлексії).

Визначено критерії і показники готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах: *мотиваційний критерій* (показник: позитивна мотивація до надання реабілітаційної допомоги), *інформаційно-когнітивний* (показник: теоретична

обізнаність щодо професійної діяльності в реабілітаційних центрах, володіння науковим тезаурусом у сфері фізичної терапії, ерготерапії), *операційний* (показник: володіння сучасними технологіями реабілітаційної допомоги), *професійно-особистісний* (показник: особистісні якості, що забезпечують ефективне здійснення професійної діяльності в реабілітаційних центрах). Охарактеризовано рівні (низький, середній, високий). Розроблено комп'ютерну програму «КСК: Моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах» (у співавторстві з Л. Сущенко та І. Колощуком).

Таким чином, у першому розділі дисертації вирішено перше, друге та третє завдання дослідження.

У *другому розділі «Науково-методичні засади формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах»* розроблено й теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах та педагогічні умови її ефективної реалізації.

Модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах містить цільовий, теоретико-методологічний, процесуальний та критеріально-оцінювальний блоки (рис. 1).

У *цільовому блоці* визначено відповідні мету та завдання.

У *теоретико-методологічному блоці* висвітлено *методологічні підходи* (системно-діяльнісний, аксіологічний, синергетичний, особистісно-орієнтований, рефлексивний, деонтологічний, компетентісний) і *принципи* (науковості, свідомості й активності, варіативності, неперервності та наступності, наочності, міждисциплінарного навчання, практико-орієнтовного навчання, моделювання професійної діяльності) формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

У *процесуальному блоці* відображено форми (лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття, самостійна робота, консультації, клінічні практики, захист курсових робіт, участь у студентських наукових гуртках, науково-практичних конференціях, конкурсах наукових робіт, олімпіадах з фізичної терапії, ерготерапії, підсумкова атестація), методи (інтерактивні), засоби (навчальні посібники, методичні рекомендації, робочі зошити з практики, силабуси навчальних дисциплін, інформаційно-комунікаційні освітні ресурси, засоби фізичної терапії та засоби ерготерапії) та етапи (навчально-теоретичний, навчально-практичний, рефлексивний) формування готовності. *Навчально-теоретичний* етап зорієнтований на формування системи професійно-орієнтованих знань, умінь та навичок у майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії щодо розв'язання теоретичних завдань провадження професійної діяльності в реабілітаційних центрах. *Навчально-практичний* етап спрямований на формування здатності майбутніх фахівців з фізичної терапії щодо практичного застосування професійно-орієнтованих

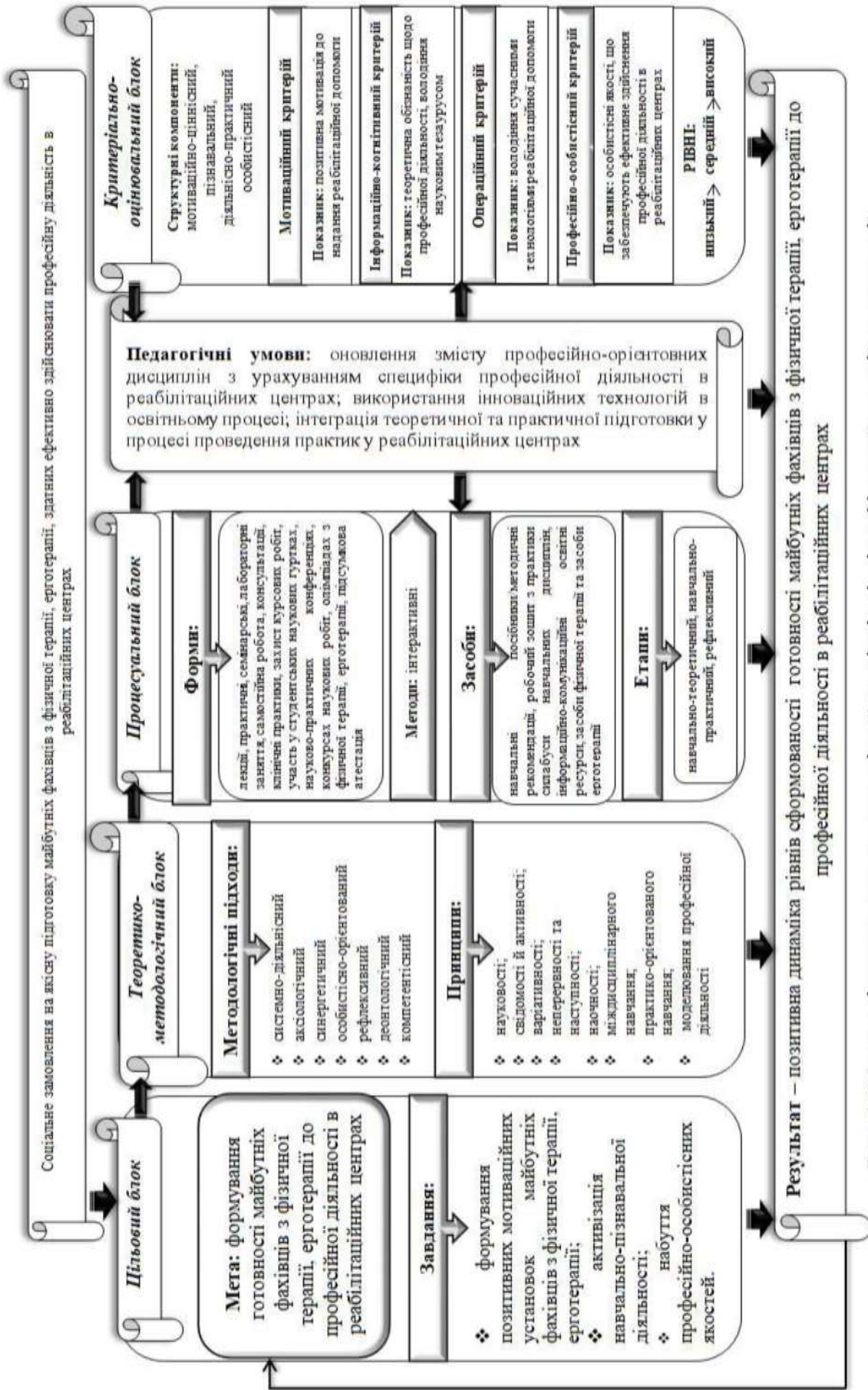

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах

знань, умінь і навичок та самостійного пошуку способів розв'язання завдань в умовах, наближених до реальних клінічних умов провадження професійної діяльності в реабілітаційних центрах. *Рефлексивний етап* передбачає застосування професійно-орієнтованих знань, умінь і навичок у реальних клініко-реабілітаційних умовах під час проходження клінічної практики в реабілітаційних центрах.

Критеріально-оцінювальний блок включає критерії (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, професійно-особистісний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Результатом є позитивна динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Ефективна реалізація моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах забезпечувалася педагогічними умовами, вибір яких обґрунтовано експертною оцінкою та результатами анкетування студентів, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та фахівців реабілітаційних центрів.

За результатами анкетування 142 студентів, які навчалися за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» у таких закладах вищої освіти, як: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Класичний приватний університет, Харківська державна академія фізичної культури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, виявлено: часткову готовність до проведення професійної/клінічної діяльності в умовах реабілітаційних центрів; часткову здатність до самостійного планування і підбору оптимальних реабілітаційних інтервенцій; часткову здатність до самостійного складання програм фізичної терапії/ерготерапії та їх реалізації; часткову здатність навчання пацієнта/клієнта прийомом мобільності/самообслуговування, основам підтримки здоров'я, профілактики травм, захворювань та їх ускладнень; часткову обізнаність про критерії оцінювання ефективності самостійної діяльності пацієнтів/клієнтів.

Узагальнені результати анкетування 74 науково-педагогічних працівників вищезазначених закладів вищої освіти виявили: недостатній рівень використання інтерактивних технологій в освітньому процесі; часткове спрямування зусиль на створення під час практичних занять умов, наближених до реальних клініко-реабілітаційних; часткове спрямування зусиль на оволодіння студентами досвіду щодо складання й реалізації індивідуальних реабілітаційних програм.

Результати анкетування 36 фахівців реабілітаційних центрів України засвідчили часткове задоволення рівнем університетської підготовки студентів-практикантів. Фахівці вважають не повною сформованість готовності студентів-практикантів до професійної діяльності у реабілітаційних центрах.

На основі оцінки рангової кореляції Кендала здійснено ранжування педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах. Експертами виступали науково-педагогічні працівники кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (6 осіб) та кафедри фізичної реабілітації Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (4 особи).

Першу педагогічну умову – *оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін з урахуванням специфіки професійної діяльності в реабілітаційних центрах* – розкрито на прикладі дисциплін: «Основи практичної діяльності у фізичній терапії, ерготерапії», «Технічні засоби реабілітації», «Клінічно-реабілітаційний менеджмент при дисфункціях внутрішніх органів та кардіореспіраторної системи», «Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності нервової системи».

Друга педагогічна умова – *використання інноваційних технологій в освітньому процесі професійної підготовки* – передбачала впровадження в освітній процес таких інтерактивних освітніх технологій, як технології проблемно-орієнтованого навчання, інтерактивні лекції, дискусії, диспути, технології симуляційного навчання, ігрові технології, кейси, тренінги. Розкрито особливості застосування таких сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, як мультимедійні презентації, навчальне середовище Moodle, система «Електронний журнал online», Online платформа Zoom та Googl Meet.

Реалізація третьої педагогічної умови – *інтеграція теоретичної та практичної підготовки у процесі проведення практик в реабілітаційних центрах* – полягала у виконанні студентами динамічної комбінації завдань теоретичного і практичного характеру під час проходження клінічних практик у реабілітаційних центрах. Результати проходження практики включають оформлення/ведення робочого зошиту з практики, в якому передбачено теоретичну частину (нозології за спеціалізацією реабілітаційного центру, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, науково-доказова база, кейси відповідно до нозології) і практичну частину (діагноз пацієнта, збір анамнезу, результати реабілітаційного обстеження на основі МКФ, прогнозування з постановкою цілей реабілітації, складання індивідуальної реабілітаційної програми, оцінка її ефективності, рекомендації пацієнту), з фіксацією в робочому зошиті об'єктивної оцінки виконаних завдань за підписом методиста-керівника реабілітаційного центру.

Таким чином, у другому розділі дисертації вирішено четверте завдання дослідження.

У *третьому розділі «Експериментальна перевірка моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах»* розкрито діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах; описано етапи педагогічного експерименту та проаналізовано його результати.

Для діагностики рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах було обрано методики: тест-опитувальник визначення потреби в досягненні мети (за методикою Ю. Орлова) для визначення мотивації до надання реабілітаційної допомоги; тестові завдання для визначення рівня сформованості пізнавального компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності у реабілітаційних центрах; діагностична карта оцінювання рівня сформованості практичних вмінь та навичок; методика визначення рівня «Творчого потенціалу особистості»; методика визначення рівня емпатії «Шкала емоційного відгуку» (за А. Меграбяном і Н. Епштейном); методика визначення рівня комунікативних та організаторських здібностей (КОЗ-2); методика визначення рівня рефлексивності (за Н. А. Верігіною).

Педагогічний експеримент тривав протягом 2015-2020 рр. та реалізовувався у три етапи (констатувальний, формувальний, контрольний) із залученням 142 студентів спеціальності фізична терапія, ерготерапія, 74 науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та 36 фахівців реабілітаційних центрів України. В експериментальному дослідженні брали участь 142 студенти, з яких сформовано експериментальну (n=69) і контрольну (n=73) групи.

Статистичний аналіз результатів впровадження моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах здійснювався за допомогою t-критерія Стьюдента і підтвердив розбіжність розподілу рівнів сформованості готовності до професійної діяльності для експериментальної (ЕГ) і контрольної (КГ) груп (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах (%)

Рівні Групи	Низький		Середній		Високий	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
За мотиваційним критерієм						
Позитивна мотивація	-24,64%	-13,70%	14,49%	8,22%	10,14%	5,48%
За інформаційно-когнітивним критерієм						
Теоретична обізнаність	-45,61%	-14,56%	8,77%	7,28%	36,84%	7,28%
За операційним критерієм						
Володіння сучасними технологіями реабілітаційної допомоги	-26,08%	-12,33%	14,49%	8,21%	11,59%	4,12%
За професійно-особистісним критерієм						
Творчий потенціал	-23,19%	-12,33%	13,05%	6,85%	10,14%	5,48%
Емпатійні здібності	-26,09%	-12,33%	17,40%	6,85%	8,69%	5,48%
Комунікативні здібності	-28,98%	-15,07%	15,94%	8,22%	13,04%	6,85%
Організаторські здібності	-26,08%	-15,07%	14,49%	8,22%	11,59%	6,85%
Рефлексія	-23,19%	-12,33%	13,05%	6,85%	10,14%	5,48%

Нами зафіксовано високий рівень прагнень студентів ЕГ щодо самовдосконалення у професійному середовищі, зацікавленість в оволодінні новими фаховими знаннями, стійкий інтерес до власної професійної діяльності у сфері фізичної терапії, ерготерапії. Це означає, що у студентів ЕГ на відміну від КГ більшою мірою сформувалась готовність до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Також встановлено, що студенти ЕГ на відміну від КГ вільно орієнтуються у використанні засобів, методів та форм фізичної терапії та ерготерапії в клініко-реабілітаційних умовах, що пов'язуємо з інтеграцією академічної і клінічної підготовки в освітньому процесі.

Майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії ЕГ характеризуються глибоким розвитком особистісних якостей необхідних для здійснення професійної діяльності в реабілітаційних центрах, а саме емпатійних, комунікаційно-організаційних здібностей та творчого потенціалу. Вони здатні адекватно оцінити результати своєї професійної діяльності у клініко-реабілітаційних умовах.

Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність розробленої та теоретично обґрунтованої моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Таким чином, у третьому розділі дисертації вирішено п'яте завдання дослідження.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано розв'язання проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що дозволило сформулювати такі **висновки**.

1. Аналіз стану розробленості проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах дозволив відзначити її актуальність, фрагментарну розробленість, доцільність та своєчасність обраного напряму дослідження. Зокрема, вказано на те, що у зв'язку зі значною поширеністю мережі реабілітаційних центрів, високим рівнем захворюваності та інвалідизації різних категорій населення постає необхідність та доцільність спеціальної/фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

2. Обґрунтовано сутність та структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах. Готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах розглядається як інтегрована якість та стан особистості, що характеризується наявністю позитивних мотиваційно-ціннісних установок, професійно орієнтованих знань, умінь і навичок, комунікативних, організаторських і творчих здібностей, емпатії та рефлексії, які забезпечують ефективне надання реабілітаційної допомоги з відновлення / підтримки рухової активності, функціональних можливостей та

участі в повсякденному житті різним категоріям населення в післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах.

Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах розглядається як освітній процес набуття у студентів професійно орієнтованих знань, вмінь і навичок, значущих професійно-особистісних якостей і здібностей, необхідних для ефективного провадження реабілітаційної діяльності у закладах охорони здоров'я, що надають реабілітаційні послуги різним категоріям населення в післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах). До структурних компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах віднесено: мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісно-практичний та особистісний.

3. Визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах. Діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності в реабілітаційних центрах включає критерії: мотиваційний критерій (показник: позитивна мотивація до надання реабілітаційної допомоги), інформаційно-когнітивний (показник: теоретична обізнаність щодо професійної діяльності в реабілітаційних центрах, володіння науковим тезаурусом у сфері фізичної терапії, ерготерапії), операційний (показник: володіння сучасними технологіями реабілітаційної допомоги), професійно-особистісний (показник: особистісні якості необхідні для здійснення професійної діяльності в реабілітаційних центрах). На основі показників схарактеризовано низький, середній та високий рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

4. Розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що складається з цільового, теоретико-методологічного, процесуального та критеріально-оцінювального блоків, базується на системно-діяльнісному, аксіологічному, синергетичному, особистісно-орієнтованому, рефлексивному, деонтологічному, компетентісному методологічних підходах і принципах (науковості, свідомості й активності, варіативності, неперервності та наступності, наочності, міждисциплінарного навчання, практико-орієнтовного навчання, моделювання професійної діяльності), описує форми (лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття, самостійна робота, консультації, клінічні практики, захист курсових робіт, участь у студентських наукових гуртках, науково-практичних конференціях, конкурсах наукових робіт, олімпіадах з фізичної терапії, ерготерапії, підсумкова атестація), методи (інтерактивні), засоби (навчальні посібники, методичні рекомендації, робочі зошити з практики, силабуси навчальних дисциплін, інформаційно-комунікаційні освітні ресурси, засоби фізичної терапії та засоби ерготерапії) та етапи (навчально-теоретичний, навчально-практичний, рефлексивний) і педагогічні умови її реалізації (оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін з урахуванням специфіки

професійної діяльності в реабілітаційних центрах; використання інноваційних технологій в освітньому процесі; інтеграція теоретичної та практичної підготовки у процесі проведення практик у реабілітаційних центрах).

5. На основі статистичного аналізу результатів формувального етапу експерименту доведено дієвість моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що підтверджена значно вищою динамікою показників рівнів сформованості готовності до професійної діяльності в реабілітаційних центрах у студентів ЕГ порівняно з КГ за кожним із досліджуваних критеріїв. Найбільш значущі зміни відбулися за показниками «Теоретична обізнаність» (+36,84% на високому рівні), «Сформованість комунікативних здібностей» (+13,04% на високому рівні), «Володіння сучасними технологіями реабілітаційної допомоги» (+11,59% на високому рівні), «Сформованість організаторських здібностей» (+11,59% на високому рівні).

Перспективу подальших наукових досліджень вбачаємо в аналізі здобутків передового зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії та впровадженні їх у вітчизняну практику вищої освіти; використанні засобів дистанційної форми навчання для підвищення якості освітніх послуг, які надаються майбутнім фахівцям з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчальний посібник

1. Звіряка О.М., Карпенко Ю.М. Технічні засоби реабілітації: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закладів]. Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. 234 с.

Статті в наукових фахових виданнях України

2. Карпенко Ю.М. Сутність і структура готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія №15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2018. Вип. 9 (103)18. С. 102-105.

3. Ляной Ю.О., Карпенко Ю.М. Інформаційно-комунікативні технології в освітньому процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія №15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2019. Вип. 3 К (110)19. С. 326-329.

4. Карпенко Ю.М. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійно діяльності в реабілітаційних центрах. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2020. Вип. 2(24). Ч. 2. С. 46-51.

Статті у закордонних виданнях та статті, які входять до світових наукометричних баз

5. Korochynska Yu., Kuksa N., Glynnyana O., Karpenko Yu., Liakhova I. The introduction of modular training technologies in the process of training future

specialists in physical therapy, ergotherapy as a condition for the apprenticeship of professional identity. *Journal of Physical Education and Sport* ®(JPES), Vol. 20 (Supplement issue 1), Art 73, pp. 494-500, 2020. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Scopus).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

6. Kuksa N., Lyannoy Yu., Karpenko Yu. Innovative educational technologies and methods in the professional training of future physical therapists, occupational therapists. *Information and Innovation Technologies in the Life of Society. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts. Katowice School of Technology. Monograph 28.* Poland, Katowice, 2019. P. 70-81.

7. Karpenko Yu., Kuksa N., Zviriyaka O. Theoretical and methodological aspects of professional training specialists in physical therapy, occupational therapy in Ukraine. *Innovative and information technologies in educational processes. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts. University of Technology. Monograph 38.* Poland, Katowice, 2020. P. 123-129.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Арешина Ю.Б., Карпенко Ю.М., Зюзько І.Ю. Програма фізичної реабілітації для осіб другого зрілого віку з хронічною серцево-судинною недостатністю I-II ступеня. *Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії* : матеріали III Всеукраїнської заочної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 21 грудня 2017 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. С. 28-32.

9. Арешина Ю.Б., Карпенко Ю.М., Ісакіна Ю.Б. Ерготерапія у системі фізичної реабілітації постінсультних хворих. *Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії* : матеріали III Всеукраїнської заочної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 21 грудня 2017 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. С. 32-35.

10. Карпенко Ю.М., Данченко М.В. Особливості комплексної фізичної реабілітації дітей при хронічному пієлонефриті. *Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії* : матеріали III Всеукраїнської заочної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 21 грудня 2017 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. С. 74-76.

11. Карпенко Ю.М., Руденко Ю.П. Ефективність застосування фізичної реабілітації для дітей хворих на амбліопію. *Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії* : матеріали III Всеукраїнської заочної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 21 грудня 2017 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. С. 76-79.

12. Куksа Н.В., Карпенко Ю.М., Магомедова П.Р. Зміст професійної діяльності ерготерапевтів в окремих галузях медицини. *Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії* : матеріали III Всеукраїнської заочної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 21 грудня 2017 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. С. 189-191.

13. Карпенко Ю.М., Алексенко А.В. Застосування елементів ерготерапії у відновній роботі з особами, що перенесли інсульт. *Здоров'я людини в сучасному культурно-освітньому просторі*: матеріали I Всеукраїнської заочної науково-

практичної інтернет (м. Суми, 22 березня 2018 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2018. С. 108-111.

14. Карпенко Ю.М., Гапич Н.М. Можливості застосування фізичної терапії під час корекції ваги і фігури у жінок з ожирінням I-II ступеня. *Здоров'я людини в сучасному культурно-освітньому просторі* : матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 22 березня 2018 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2018. С. 112-115.

15. Глушко К.А., Карпенко Ю.М. Фізична реабілітація хворих після перенесеного мозкового ішемічного інсульту на ранньому відновлювальному етапі. *Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії* : матеріали IV Всеукраїнської дистанційної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 3 грудня 2018 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2018. С. 82-85.

16. Карпенко Ю.М., Кукса Н.В. Проблема подготовки физических терапевтов, эрготерапевтов на базе учреждений высшего образования Украины. *Оздоровительная физическая культура молодежи: актуальные проблемы и перспективы* : материалы III Международной научно-практической конференции (г. Минск, 11-13 апреля 2018 г.). Минск: БГМУ, 2018. Ч.2. С. 127-131.

17. Щербак В.С., Карпенко Ю.М. Фізична терапія спортсменів борців з міофасціальним больовим синдромом у міжзмагальний період. *Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії* : матеріали V Всеукраїнської дистанційної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 6 грудня 2019 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. С. 147-151.

18. Карпенко Ю.М., Сущенко Л.П. Експериментальне дослідження проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах. *Дослідницька діяльність майбутніх фахівців як шлях їх професійного становлення* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 7 грудня 2020 р.). Суми, 2020. С. 54.

АНОТАЦІЇ

Карпенко Ю.М. Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. – Суми, 2021.

У дисертації запропоновано розв'язання проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах. Вперше теоретично обґрунтовано і розроблено модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що базується на

методологічних підходах (системно-діяльнісний, аксіологічний, синергетичний, особистісно-орієнтований, рефлексивний, деонтологічний, компетентісний) та принципах (науковості, свідомості й активності, варіативності, неперервності та наступності, наочності, міждисциплінарного навчання, практико-орієнтовного навчання, моделювання професійної діяльності), описує форми (лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття, самостійна робота, консультації, клінічні практики, захист курсових робіт, участь у студентських наукових гуртках, науково-практичних конференціях, конкурсах наукових робіт, олімпіадах з фізичної терапії, ерготерапії, підсумкова атестація), методи (інтерактивні), засоби (навчальні посібники/методичні рекомендації, робочий зошит з практики силабуси навчальних дисциплін, інформаційно-комунікаційні освітні ресурси, засоби фізичної терапії та засоби ерготерапії) та етапи (навчально-теоретичний, навчально-практичний, рефлексивний).

Ключові слова: формування готовності; майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії; професійна діяльність; реабілітаційний центр.

Карпенко Ю.М. Формирование готовности будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к профессиональной деятельности в реабилитационных центрах. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Сумской государственной педагогической университет имени А.С.Макаренко. – Сумы, 2021.

В диссертации предложено решение проблемы формирования готовности будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к профессиональной деятельности в реабилитационных центрах. Впервые теоретически обоснована и разработана модель формирования готовности будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к профессиональной деятельности в реабилитационных центрах, что базируется на методологических подходах (системно-деятельностный, аксиологический, синергетический, личностно-ориентированный, рефлексивный, деонтологический, компетентный) и принципах (научности, сознательности и активности, вариативности, непрерывности и преемственности, наглядности, междисциплинарного обучения, практико-ориентированного обучения, моделирования профессиональной деятельности), описывает формы (лекции, практические, семинарские, лабораторные занятия, самостоятельная работа, консультации, клинические практики, защита курсовых работ, участие в студенческих научных кружках, научно-практических конференциях, конкурсах научных работ, олимпиадах по физической терапии, эрготерапии, итоговая аттестация), методы (интерактивные), средства (учебные пособия / методические рекомендации, рабочая тетрадь по практике силабусы учебных дисциплин, информационно-коммуникационные образовательные ресурсы, средства физической терапии и средства эрготерапии) и этапы (учебно-теоретический, учебно-практический, рефлексивный).

Ключевые слова: формирование готовности; будущие специалисты по физической терапии, эрготерапии; профессиональная деятельность; реабилитационный центр.

Karpenko Yu.M. The readiness's formation of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activity in rehabilitation centers.

– Qualification scientific work publication in form manuscript.

The thesis on competition of a scientific degree of for candidate of pedagogical sciences (PhD) on a specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. – Sumy, 2021.

The dissertation offers the problem's solution of forming the readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activities in rehabilitation centers. For the first time a model of future specialists' readiness in physical therapy, occupational therapy for professional activity in rehabilitation centers is theoretically substantiated and developed, consisting of target, theoretical-methodological, procedural and criterion-evaluation blocks, based on methodological approaches (system-activity, syllogistic, axiological, synergetic, personality-oriented, reflective, deontological, competence) and principles (scientific, consciousness and activity, variability, continuity and stages, clarity, interdisciplinary training, practice-oriented learning, modeling of professional activity), describes the forms (lectures, practical, seminars) laboratory classes, independent work, consultations, clinical practices, defense of term papers, participation in student scientific circles, scientific-practical conferences, competitions of scientific works, Olympiads in physical therapy, occupational therapy, final certification), methods (interactive), means (educational) manuals /methodical recommendations, workbook on the syllabuses' practice of academic disciplines, information and communication educational resources, means of physical therapy and means of occupational therapy) and stages (educational-theoretical, educational-practical, reflective).

Pedagogical conditions of effective implementation of the model's formation of readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activity in rehabilitation centers (updating the content of professional-oriented disciplines taking into account the specifics of professional activity in rehabilitation centers; the using of innovative technologies in the educational process) level of higher education in the field of knowledge 22 "Health" specialty 227 "Physical therapy, occupational therapy"; integration of theoretical and practical training in the process of internships in rehabilitation centers).

Criteria (motivational, information-cognitive, operational, professional-personal), indicators and levels (low, medium, high) of readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activity in rehabilitation centers and diagnostic tools for their measurement are revealed.

The essence of the concepts «rehabilitation center» (an institution of a certain form of ownership and organizational and legal form with a wide range of modern rehabilitation technologies, methods and tools that provides rehabilitation services in the field of health to various categories of the population for rehabilitation in the

post-acute and long-term rehabilitation periods), «readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activities in rehabilitation centers» (integrated quality and personality status, characterized by the presence of positive motivational and value attitudes, professionally oriented knowledge, skills, communication, organizational and creative , empathy and reflection, which provide effective rehabilitation assistance to restore / support physical activity, functionality and participation in everyday life to different population's categories in the post-acute and long-term rehabilitation periods) and «the formation of readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy to professional activity in rehabilitation centers» (educational process of acquiring students' professionally oriented knowledge, skills and abilities, significant professional and personal qualities and abilities necessary for effective rehabilitation activities in health care institutions, providing rehabilitation services to various categories of the population in post-acute and long-term rehabilitation periods).

The structural components of readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activity in rehabilitation centers (motivational-value, cognitive, activity-practical, personal) are revealed.

The results of the pedagogical experiment confirmed the effectiveness of the developed and theoretically substantiated model of forming the readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activity in rehabilitation centers.

Key words: formation of readiness; future specialists in physical therapy, occupational therapy; professional activity; rehabilitation center.